

עלון ל לקוחות

יוני
2016

גיליון מס' 10

קוראים יקרים,

אנו מתכבדים להביא בפניכם את גיליון מס' 10 של עלון המשרד.

ראשית, אני מבקש לנצל הזדמנות זו של ה"יובל" כדי להודות לסמנכ"לית המשרד, והמנהלת המקצועית שלו, גב' ליאת חן, על תרומתה לעריכת והפקת העלונים.

שאלה "פילוסופית" היא האם מטרתה של חברה היא רק השאת רווחים לבעלי המניות שלה, או שלה גם מטרות חברתיות? נראה שהתשובה נמצאת באיזון בין השתיים.

אם בעבר השאת רווחים לבעלי המניות הייתה מטרתה היחידה של חברה, הרי כיום, עקב שינוי האווירה המשפטית והחברתית, גם מטרות חברתיות של חברה, שאין רווח בצדן, נתפסות כ"לגיטימיות".

משרדנו הוקם בשנת 1985 גם מתוך ראייה חברתית. חלק ניכר מפעילות החברה מבוצעת Pro-Bono עבור גופים חברתיים, ובעיקר אלה המטפלים בבעלי צרכים מיוחדים.

השנה הרחבנו עוד את המעורבות החברתית, ובין היתר נרתמו העובדים, במסגרת "יום המעשים הטובים", לצביעת מתנ"ס בשכונת רמת השקמה שברמת גן.

בכוונת החברה להמשיך ולהעמיק את מעורבותה בקהילה.

מעורבות זו מתחלקת בין עובדי המשרד – ועל כך נתונה להם תודתנו.

עו"ד עידו בלרשטיין

מנכ"ל

במהדורה זו:

2	מדוע (כמעט) אף אחד אינו אוהב ביטוח "אובדן רווחים"?
4	כיסוי ביטוחי לאחריותם של ועדי הורים והורים מתנדבים בבית ספר וגנים
5	מסקנות מתביעות שטופלו לאחרונה ע"י משרדנו
6	האם זויפה חתימתו של המבוטח בטופס שינוי המוטבים?
7	על חבות בגין נזק כלכלי טהור
9	על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד

בקרו גם באתר האינטרנט שלנו -

www.orland.co.il

מדוע (כמעט) אף אחד אינו אוהב ביטוח "אובדן רווחים"?

מאת עו"ד אורי אורלנד

ונשוב לעיקר – מדוע הביטוח כה שנוא? לדבר מספר סיבות:
(א) ביטוח רכוש עניינו בעיקר נזק פיזי לרכוש. ביטוח "אובדן רווחים" עניינו נזק בלתי מוחשי, וזה, מטבעו, חסר גבולות ברורים.

(ב) פוליסה לביטוח אובדן רווחים נבדלת מפוליסות ביטוח אחרות, בין היתר, באי הבהירות בהן לזכויותיו של המבוטח במקרה נזק. ניתן אף לומר שנוסח הפוליסה נועד ליצור נקודת פתיחה עבור שני הצדדים לחוזה, במשא ומתן לסילוק התביעה.

(ג) ביטוח "אובדן רווחים" עוסק בשאלה: מה היה קורה אלמלא הנזק? מדובר בעניין אמורפי, בו אין "נכון" או "לא נכון". בעוד המבוטח יראה "לבן", ייטה מבטחו לראות "שחור". מי צודק?

(ד) בביטוח "אובדן רווחים" תקופת שיפוי מקסימאלית, אך השיפוי על ידי המבטחים הוא עד לאותו מועד בו מפסיק הנזק להשפיע על תוצאותיו הכספיות של המבוטח. הדבר יוצר שני קשיים:

(1) מתי אכן מפסיק הנזק להשפיע על תוצאותיו הכספיות של המבוטח? לרוב, הפסקת ההשפעה אינה בנקודת זמן, עליה ניתן להצביע, אלא בקו היורד לאורך זמן. בעסקים בהם שני מצבים: העסק פועל או לא פועל, יסכימו לעיתים הצדדים על עריכת ביטוח בסכום פיצוי יומי קבוע, ותשלומו של זה יפסק עם תחילת החזרה לפעילות (ולא עם השבת המחזור למקום בו היה נמצא אילולא הנזק).

(2) האם כל הירידה במחזור הכספי (וברוח הגולמי) מקורה בנזק הפיזי? האם זו אינה נובעת בחלקה מגורמים אחרים (כמו מצב בטחוני)?

ניתן "להתווכח" מהו ענף הביטוח האהוד ביותר, אך לעניין ענף הביטוח השנוא ביותר, נראה שקיימת הסכמה מקיר לקיר – ביטוח "אובדן רווחים", על נגזרותיו, הוא הנבחר. מדוע?

האם משום שהדבר היחיד הקבוע בו הוא גובה הפרמיה? יתכן. אולם הדבר נכון (אם כי בעוצמה פחותה) גם בביטוחים אחרים.

אנסה לסקור בקצרה את הסיבות ל"שנאה", במטרה לאפשר לקוראים "להתייחד" עם הפוליסה. נדמה שעל איש הביטוח להכיר כמה דברים בסיסיים, על מנת שיוכל להבין את הגיונו של הביטוח ו"לזרום" אתו.

ראשית, כמה מילים על הפוליסה:

הפוליסה לביטוח "אובדן רווחים" עניינה שיפוי המבוטח במקרה פגיעה ברווח הגולמי הביטוחי של עסקו, עקב נזק פיזי לרכוש מבוטח. השיפוי על ידי המבוטח הוא לאורך זמן, עד למועד שהוסכם מראש בין הצדדים לחוזה הביטוח ("תקופת שיפוי").

בעוד בחשבונאות – "רווח גולמי" משקף את סך ההכנסות, בניכוי עלות המכירות, הרי בביטוח – "רווח גולמי" הוא סך ההוצאות אותן ימשיך המבוטח להוציא במקרה השבתת עסקו עקב נזק פיזי לרכושו, והרווח (לפני מס) שיימנע ממנו.

הסיבה לעריכת ביטוח אובדן רווחים היא שבעוד במקרה נזק פיזי לרכושו, ישופה המבוטח על פי פוליסת הרכוש שערך ("אש מורחב", כל-הסיכונים", "שבר מכני", "ציוד אלקטרוני", "עבודות קבלניות" או "עבודות הקמה") על נזקיו הפיזיים, אין בכך כדי לשפותו על מלוא נזקיו. למבוטח עלולים להיגרם גם נזקים תוצאתיים, דוגמת הוצאות קבועות אותן עליו להמשיך להוציא, וכן רווח שיימנע ממנו.

מדוע (כמעט) אף אחד אינו אוהב ביטוח "אובדן רווחים"? (המשך מעמוד קודם)

- (ה) בעוד סכום הביטוח בביטוח "אובדן רווחים" מבוסס על נתוני העבר (ובהם יש לבצע התאמה), על תגמולי הביטוח לצפות פני עתיד.
- (ו) בביטוח "אובדן רווחים" יש לבטח את מלוא עלות השכר. האם במקרה נזק יישא המבטח במלוא עלות השכר? האם יטען כי על המבטח לנהוג כאדם סביר, ולפטר חלק מהעובדים שאינם חיוניים לעתיד העסק?
- (ז) גם אם תקופת השיפוי קצרה משנה, על סכום הביטוח ("הרווח הגולמי הביטוחי") לשקף את הרווח הגולמי השנתי (ואם תקופת השיפוי ארוכה משנה – את מלוא הסכום לתקופת השיפוי).
- (ח) לעיתים חל הביטוח על אובדן רווחים של המבטח עקב נזק בחצרי אחרים, מהסיכונים הנקובים בביטוח אותו ערך לרכושו. לצדדים לחוזה הביטוח אין כל שליטה עם קצב קימום הנזק אצל אחרים.
- (ט) במקרה נזק – על הצדדים להניח הנחות לעניין: מה היה קורה אלמלא זה אירע? מדובר בעניין סובייקטיבי, המהותי לתשלום תגמולי הביטוח.
- (י) בפוליסה מפורטת נוסחה לחישוב תגמולי הביטוח, בה שני קשיים עיקריים:
(1) בבסיסה, זו משקפת את העבר, ומכאן שאינה רלוונטית לעתיד.
(2) זו משאירה מקום ל"יצירתיות", ועל הצדדים להתאים התוצאה למצב הדברים בפועל.
- (יא) על הצדדים להסתייע בדוחותיו הכספיים של המבטח (עד כמה שהם רלוונטיים לנזק).
- (יב) בביטוח "אובדן רווחים" קיים רכיב לו אין ביטוי בסכום הביטוח: הוצאות אותן הוציא המבטח כדי למנוע או להקטין את חבותם של המבטחים תחת הכיסוי הבסיסי. בעוד בביטוחי רכוש אחרים מדובר בהוצאות מיידיות, הרי כאן מדובר גם בהוצאות שהוצאו לאורך זמן, וגבולותיהן אינם תמיד ברורים.

יצא לאור! "מדריך מעשי לביטוח עסקי (רכוש ואחריות)"

ספרו של יועץ הביטוח עו"ד אורי אורלנד כולל הסברים כלליים על ביטוחי רכוש ואחריות בכלל, וכן ניתוח שיטתי של פוליסות ביטוח רבות. בעוד הספרות הביטוחית בישראל מתמקדת בעיקר בדיני ביטוח, מתמקד המדריך החדש בפן הפרקטי של ביטוחי רכוש ואחריות, וזה עוסק בשאלות כמו: מהו ערך כינון של רכוש? מהו סעיף אחריות צולבת? מהם בסיסי הפוליסות השונות לביטוח אחריות? מהו ביטוח אחריות נושאי משרה? ועוד.

מחיר הספר: 450 שקל, כולל מע"מ

להזמנות:

לכבוד הוצאת פוליסה 03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622 ת.ד. 2606 רמת השרון 4730142	
כן, אנו מעוניינים לרכוש את ספרו של עו"ד אורי אורלנד, מדריך מעשי לביטוח עסקי (רכוש ואחריות) .	
המזמין: _____ _____ _____	ארגון: _____ _____ _____
מספר עותקים: _____ _____ _____	כתובת: _____ לכתובת: _____ _____
מצ"ב המחאה לפקודת תקשורת כלכלית בע"מ בסך _____ שקל.	
נא לחיוב כרטיס אשראי ויזה ישראלכרט דיינרס אמריקן אקספרס אחר	
מס' הכרטיס: _____ _____ _____	תוקף: _____ מס ת.ז: _____ _____
חתימה _____	

כיסוי ביטוחי לאחריותם של ועדי הורים והורים מתנדבים בבית ספר

מאת עו"ד שחר גולדרינג

מהם הכלים הביטוחיים העומדים לרשות ההורים המתנדבים?

נפתח בכלי הביטוחי שמשקלו לענייננו כמשקל נוצה. הפוליסה לביטוח תאונות אישיות אותן מחויבות רשויות מקומיות לרכוש עבור תלמידיהן הינה פוליסת פיצוי. קרי, לא נדרשת כאן הוכחת "אשם", על מנת לזכות בפיצוי. כל שעל התובע להוכיח הוא שנגרם לו נזק גופני.

התובע יקבל פיצוי לא על פי שיעור הנזק שנגרם לו, אלא על פי המנגנון המוסכם הנקוב בפוליסה. הכיסוי שנערך לתלמידים חל 24 שעות ביממה. פוליסה זו אינה מונעת או מפחיתה את חבותם החוקית של אחרים כלפי התלמידים המבטוחים.

בפוליסת הדירה שרוכש אדם, כלול פרק אופציונאלי לביטוח "אחריות כלפי צד שלישי". כיסוי זה חל על חבות בגין פגיעה בצד שלישי כל שהוא שנפגע בבית המבוטח כתוצאה מרשלנות. כיסוי זה חל גם על חבותו של בעל הפוליסה מחוץ לביתו, למשל בעת רכיבה על אופניים ופגיעה בגוף או רכוש של צד שלישי.

אפשר וניתן במקרה תביעה אישית נגד הורה שארגן באופן חד פעמי אירוע מסוים ונתבע בשל כך, להפעיל את הכיסוי שבפוליסה זו. הכיסוי מוגבל, ובדרך כלל עומד על גבול אחריות של 500,000 ₪ בלבד.

כאמור, ספק אם ינתן כיסוי ע"י המבטוחים, בטענה כי לא ניתן כיסוי לסוג כזה של נזקים, ולכן לא מומלץ להסתמך על פוליסה זו.

על פי הפסיקה, גם החתמתם מראש של ההורים על טופס ויתור על תביעה או פטור מאחריות - אינה פוטרת את ועדי ההורים ואת ההורים המתנדבים מחבות.

לאחרונה צצה ועלתה סוגיה בדבר אחריותם של ועדי הורים בבתי ספר ובגני ילדים המארגנים פעילויות במוסד החינוכי או מחוצה לו. ההורים מתנדבים ותורמים מזמנם החופשי הן כוועד והן כמסייעים לו. הנושא עלה לכותרות לאחר שהורה נתבע באופן אישי על אחריותו לפגיעה בתלמיד, וזה מצא את עצמו ללא הגנה ביטוחית על חבותו.

נמצא אפוא כי הורה מתנדב חשוף לתביעות אישות הכרוכות בהוצאות הגנה, תשלום בנזיקין ולעיתים גם הוצאות הגנה בהליכים פליליים.

במאמר זה לא אעסוק בשאלה ה"פתוחה" בדבר "האישיות המשפטית" של ועד הורים, והאם ניתן לתבוע אותו לעניין האחריות. עלינו להניח שבית משפט יקבע שועד הורים הוא גוף משפטי הכשיר להיתבע.

על החשיפה והסיכון

ראשית, מיותר לציין כי לאדם הנוטל חלק בייזום אירוע כלשהו - חשיפה לחבות. לענייננו, אין הבדל אם האירוע קרה בתוככי בית הספר/גן הילדים או מחוצה להם, בשעות הלימודים או מעבר להן.

גם אם נניח שהמדינה תשפה את מורי בית הספר על חבותם, אין כאן כיסוי להורים מתנדבים או לוועד ההורים.

בהעדר הגנה ביטוחית להורים, יימנעו אלה מעשייה ציבורית, עקב חשיפתם לחבות, הן פלילית והן אזרחית.

לחבות הפלילית האפשרית אין, ולא יכולה להיות, תרופה בדרך של ביטוח, למעט לעניין הוצאות ההגנה של ההורה.

לעניין החבות האזרחית, כאן קיימים פתרונות ביטוחיים אצל מבטחים מסחריים.

כיסוי ביטוחי לאחריותם של ועדי הורים והורים מתנדבים בבית ספר וגנים (המשך מעמוד קודם)

האפשרות המשפטית, אם קיימת כזו, של שיפוי מטעם העירייה ראוי לה להיבחן בנפרד.

ובכל זאת

נראה כי "דרך המלך" הינה רכישת ביטוח "צד שלישי" מטעם ועד ההורים עבור כלל פעילות הוועד ופעילות הורים מתנדבים, הן בתחום בית הספר והן מחוץ לכותלי בית הספר.

בפוליסת אחריות כלפי צד שלישי זו יש לכלול:

- ◆ כיסוי לוועד ההורים.
- ◆ כיסוי להורים המתנדבים בפני תביעות אישיות.
- ◆ כיסוי לתביעות לשון הרע.
- ◆ ביטול סייג אחריות מקצועית לעניין חבות בשל נזקי גוף.
- ◆ הרחבה להוצאות הגנה בפני הליכים פליליים.
- ◆ רצוי שגבול האחריות לא יפחת מ 2,000,000 ₪ למקרה ו- 4,000,000 ₪ לשנת ביטוח.

האם ניתן להישען על ביטוחי הרשות המקומית?

למעט אם הוסכם במפורש אחרת, לא יכלול ביטוח האחריות של רשות הגנה לחבותם של ועדי ההורים, וודאי לא את חבותם של הורים מתנדבים, אם בבית הספר ואם מחוצה לו.

יתרה מזו, גם אם תאות העירייה לכלול בביטוחיה את חבותם של ה"ל", על המבטח להסכים לכך, מה שתורם לחשיפה מוגברת, הקיימת ממילא לרשויות מקומיות.

בענף הביטוח בישראל קיים כשל שוק בנושא ביטוח רשויות, וכוח העמידה שלהן מול המבטחים נמוך מאד.

היה וימצאו מבטח ורשות מקומית שייאותו לבטח את פעילות הוועד או הורים מתנדבים, ניתקל במחסום נוסף – סכום ההשתתפות העצמית בתביעות. זה עלול להגיע לעשרות אלפי ₪ ויותר בכל תביעה. סכומים אלה, עבור הורה או וועד, אינם מסייעים בפתרון הבעיה. גם

מסקנות מתביעות שטופלו לאחרונה ע"י משרדנו

קווי ייצור עד לשחזור המידע אצל חברה מתמחה בארה"ב.

3. יש לוודא כיסוי הולם בפוליסות לעלויות שיחזור, שכן עלויות אלו עשויות להיות מהותיות (ע"ע "לקוח שבוי").

אירוע שני: גניבת כלי רכב בלילה על תכולתו מחניה על יד ביתו של איש מכירות.

חברת הביטוח דחתה כיסוי לנזק לתכולת כלי הרכב תחת פוליסת "סחורה בהעברה" בטענה שלא ניתן על ידה כיסוי לגניבה מחוץ לשעות העבודה.

מסקנות מהאירוע:

1. במידת הניתן, יש להנחות את אנשי המכירות/שירות/טכנאים שלא להותיר ציוד ברכבים מחוץ לשעות העבודה.
2. היה וקיים ציוד כאמור, יש לנסות ולהסדיר כיסוי ביטוחי.
3. יש להחיל הכיסוי במפורש על ציוד הנמצא ברכב באופן קבוע, שלא לצורך העברה.

אנו חונכים מדור חדש, פרי עטו של מר חיים לוי. במדור נעסוק בנזקים, ניהול סיכונים ובפתרונות ביטוח.

אירוע ראשון: בעקבות הפסקת חשמל, מערכות השרתים של מפעל "נפלו" ועקב כך נגרם נזק לשרת ולדיסקים והושבתו קווי היצור.

מסקנות מהאירוע:

1. במקרה של נפילת רשת החשמל המרכזית רצוי לפנות בסמוך לאירוע לחברת החשמל, לדווח על התקלה, ולתעד מספר פנייה ודיווח לצורך מיצוי עתידי של זכויות. רצוי לפנות גם לעסקים שכנים על מנת לוודא ולתעד הפסקת החשמל בחצריהם, כחלק מהוכחת נפילת החשמל הכללית.
2. רצוי לבצע אחת לתקופה הפעלה מלאה של מערכות החברה (כולל יצור) עם מערכות הגיבוי, שכן במקרה זה הסתבר שמערך הגיבוי לקוי ולא ניתן לשחזר את המידע שחזר מלא, הדבר הוביל להשבתה חלקית של

כתבת אורח: האם זויפה חתימתו של המבוטח בטופס שינוי המוטבים?

מאת עו"ד ג'ון גבע

בטופס הצעת הביטוח, קביעה שהמנוח לא שינה מעולם. מנגד, לטענת הזוג ישראלי, המנוח שינה את הרכב המוטבים מאחר והיה חייב להם כספים.

האם החתימה על טופס שינוי המוטבים הינה חתימת המנוח?

הסוכן של המנוח טען, כי טופס שינוי המוטבים נחתם על ידי המנוח, בנוכחותו ובנוכחות הזוג ישראלי. עוד העיד, כי המנוח הוא זה שבחר לקבוע את הזוג ישראלי כמוטבים בלתי חוזרים על מלוא סכום התגמולים וזאת כדי להבטיח בכך את חובותיו לזוג ישראלי. לדברי הסוכן, המנוח והזוג ישראלי פנו אליו ישירות וביקשו לבדוק אפשרות להגדיל את חלקו של הזוג ישראלי בתגמולי הפוליסה כמוטבים, כך שהחלק יועמד על מלוא התגמולים.

במהלך הדיון, מומחה לכתב יד מטעם התובעים, קבע כי החתימה המופיעה בטופס שינוי המוטבים אינה של המנוח. המומחה ציין, כי מסקנתו נסמכת על כך שכיווני הקו בתוך חלק מהחתימה אשר על טופס שינוי המוטבים שונים מאלו שבחתימות אחרות של המנוח, ועובדה זו מוכיחה שהחותם על טופס שינוי המוטבים לא הבין את תנועת העט של המנוח. התובעים הוסיפו וציינו, כי המנוח דאג למשפחתו, ולעולם לא היה מבצע פעולה שתפגע במצבם הכלכלי.

בית המשפט אימץ את חוות דעתו של המומחה וקבע, כי החתימה על טופס שינוי המוטבים אינה חתימתו של המנוח. הודגש, כי על הזוג ישראלי היה מוטל הנטל להוכיח את אמתות החתימה מאחר ובעל דין המסתמך על חתימה, צריך להוכיח את אמיתותה ללא כל קשר אם הוא במעמד תובע או נתבע. העדות העובדתית היחידה באשר לכך שמדובר בחתימתו של המנוח בטופס שינוי המוטבים, הייתה עדותו של סוכן הביטוח שהינו אחד מהנתבעים ולכן בית המשפט לא ראה לנכון לקבל את עדותו בעניין זה.

(המשך בעמוד 8)

בבית משפט השלום בכפר סבא נדונה תביעתם של דורית, שקד ואופיר ברוך ("התובעים") שיוצגו על ידי עו"ד גלעד רמתי, כנגד נכסי כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל") שיוצגה על ידי עו"ד מיכה צופין, ישראלי אמנון ז"ל וישראלי אסתר ("הזוג ישראלי") שיוצגו על ידי עו"ד תמיר סולומון. פסק הדין ניתן באפריל 2016, בהיעדר הצדדים, מפי כבוד השופט מרב בן ארי.

שלום ברוך ז"ל (להלן: המנוח) היה מבוטח בביטוח חיים (ריסק) אצל כלל בפוליסה בסך של 1,000,000 ₪. לפי טופס הצעת הביטוח שנחתם ביום 15.7.04, המוטבים לפי הפוליסה היו התובעים (שהינם בני משפחתו של המנוח), שאמורים היו לקבל סך של 500,000 ₪ וכן הזוג ישראלי שהינם חברים של המנוח אשר אמורים היו לקבל סך נוסף של 500,000 ₪.

עם פטירתו של המנוח, שולמו מלוא התגמולים בגין הפוליסה לבני הזוג ישראלי בלבד. התובעים, טענו כי הם זכאים למחצית התגמולים. העניין שעמד במחלוקת הינו טופס שינוי מוטבים אשר נחזה כחתום על ידי המנוח, ובו לכאורה המנוח שינה את ההוראה המקורית שזיכתה את בני משפחתו במחצית התגמולים, וקבע כי בני הזוג ישראלי יהיו זכאים למלוא התגמולים. המנוח נפטר במהלך שנת 2008 ולאחר מותו, התובעים שהינם יורשי המנוח מצאו את טופס הצעת הביטוח הראשונית, ופנו ל"כלל" לקבלת מחצית מהתגמולים.

התברר, כי התגמולים שולמו במלואם לישראלי בהתאם לנספח לפוליסה שנחתם ביום 20.10.04 שהינו טופס שינוי מוטבים. לפי הטופס, נקבעו הזוג ישראלי כמוטבים בלעדיים, על מלוא סכום הפוליסה.

התובעים טענו כי החתימה על טופס שינוי המוטבים מזויפת, וכי הטופס לא נחתם על ידי המנוח. לטענתם, הם זכאים למחצית מהתגמולים (500,000 ₪), כפי שקבע המנוח

על חבות בגין נזק כלכלי טהור

מאת עו"ד אורי אורלנד

מעבר להיקפו הפוטנציאלי של הנזק הכלכלי, העלול לפגוע באנשים רבים, שאפשר ולקיומם המזיק כלל אינו מודע, קיימות סיבות נוספות להצבת גבולות: ראשית, מדיניות משפטית הבאה למנוע ריבוי תביעות. שנית, מניעת שירות מתגונן על ידי בעלי מקצוע ורצון לאפשר להם חיווי דעה (כגון – במאמרים מקצועיים) ללא חשיפה לחבות. שלישית – הקושי העומד בפני אדם לכמת נזקים כלכליים.

בישראל התקשו בתי המשפט לקבל שבעל מקצוע, אשר גרם באשמו לנזק כלכלי, יופטר מאחריות, והקדימו בכך את הדין האנגלו-אמריקאי המהוסס.

הגישה על פיה אין לדחות על הסף חבות בגין נזק כלכלי טהור אומצה בישראל, בלשון ברורה, על ידי בית המשפט העליון עוד בשנות ה-50. פסק הדין המכונן לעניין זה הוא המרצה מס. 106/54 צבי וינשטיין נ' קדימה אגודה שיתופית להספקת מים ואח'. לפסק דין זה חשיבות כפולה: הן לשאלת חבותו של בעל מקצוע על נזק כלכלי טהור שנגרם על ידו, והן לשאלת חבותו כלפי צד שלישי עמו לא התקשר בחוזה.

בתמצית, קבלן בנה מיכל מים, שכשל. עקב הכשל, סירב המזמין לשאת ביתרת התשלום לקבלן, וזה תבע כספו הן ממנו והן מהמתכנן מטעמו, בטענה שמחדלו המקצועי הוא שגרם לכך.

באותה עת עדיין נסמך הדין הישראלי על האנגלי, שככלל לא הכיר בחבות בגין נזק כלכלי טהור.

בית המשפט העליון, מפיו של כב' השופט אגרנט, קבע כי: "... לא קיים כל יסוד רציונלי להבחנה בין סוגי המקרים, אשר בהם נפגע אדם על ידי הודעת שווא רשלנית. לאור אופיו של הנזק, והיה אם נגרם נזק פיזי לו, או לנכסיו יזכה בפיצויים; אך אם נגרם לו נזק כספי בלבד, ייצא וידיו על ראשו".

נזק הוא נזק, ולעניין חבותו של אדם בנזיקין, לא אמור להיות הבדל בין סוגיו:

1. נזק ממשי לגוף;
2. נזק תוצאתי הנובע מנזק ממשי לגוף;
3. נזק ממשי לרכוש;
4. נזק תוצאתי הנובע מנזק ממשי לרכוש;
5. נזק כלכלי טהור (שאינו נובע מנזק ממשי לגוף ו/או לרכוש).

אלא שמערכת המשפט האנגלו-אמריקאית אבחנה בעבר בין ארבעת הראשונים לחמישי, וזה, ככלל, לא הוכר כבר פיצוי. שריד לכך אנו מוצאים גם כיום בביטוחי "אחריות כלפי צד שלישי", שככלל אינם משתרעים על חבות בגין נזק כלכלי טהור.

אך לכלל גם יוצאים מהכלל. כך קבעה לעיתים הפסיקה האנגלית, גם אם בחוסר עקביות, שיש מקום להטיל על בעל מקצוע (במובנו הרחב של המונח) חבות כספית במקרה של היצג רשלני.

נזק כלכלי טהור אותו גרם בעל מקצוע ינבע לרוב, אך לא רק, מהיצג רשלני, הידוע גם כהודעת שווא רשלנית או מצג שווא (באנגלית negligent misrepresentation - negligent malpractice). גבולותיו של ההיצג הרשלני רחבים מהעשוי לעלות משמו. כך, למשל, גם טעות בשרטוט תחשב להיצג רשלני.

כן הכירה מערכת המשפט בחבות בגין נזק כלכלי אשר מקורו במרמה או בגרם הפרת חוזה, עוולות בהן גרימת נזק בודעין.

נזק כלכלי הוא, מטבעו, חסר גבולות, ועל מערכת המשפט היה לשרטט אותם, אם לעניין הפיצוי, ואם לעניין חוג ("שכנים") הזכאים לו.

על חבות בגין נזק כלכלי טהור (המשך מעמוד קודם)

חשבון שערך חוות דעת בדבר מצבה של חברה אחת, כדי שתכלול אותה בפרוספקט שבעזרתו היא מתכוונת להפיץ בציבור מניות בסכום מסוים הידוע מראש לרואה החשבון בעת שהוא עורך את חוות הדעת.

עם זאת, סייג בית המשפט את החבות כלפי צדדים שלישיים שלא התקשרו עם הנתבע בחוזה, וקבע כי "היוצא מכל זה, כי לשם הטלת אחריות של בעל מקצוע בשל נזק שנגרם לאדם אחר כתוצאה מהסתמכות על חוות דעתו המקצועית של הראשון, מן ההכרח הוא לא רק כי בעל המקצוע התכוון כי הניזוק יסמוך על אותה חוות דעת, כי אם גם שלא היה לו, בהתחשב במסיבות, יסוד הגיוני להניח, כי חוות דעתו תיבדק בדיקה נוספת, בלתי תלויה, בטרם יפעלו על פיה".

על יסוד יוצא מהכלל זה, פטר בית המשפט את המהנדס מחבות כספית כלפי הקבלן.

לעניין חבותו של אדם כלפי צד שלישי, קיבל בית המשפט כי "... מן הדין לשלול אחריות אזרחית על נזק כספי שנגרם על ידי הודעה רשלנית בשיחה בדרך אקראי ושלא במהלך הרגיל של העסקים. אפשר להרחיב כלל זה ולומר כי הודעה רשלנית לא תגרור אחריות אזרחית כאשר לא נתנה למטרת עסקה מסוימת אשר כתוצאה ממנה נגרם הנזק הכספי המשמש יסוד לתביעה".

לעניין הקרבה בין הצדדים קבע בית המשפט כי "... במקרה בו הוכנה חוות הדעת לפי הזמנת מוכר לשם הצגתה בפני קונה בכוח, אשר עורך חוות הדעת אינו יודע מראש מי הוא, יתכן מאד כי הלה יחוב חובת זהירות גם לאדם השייך לסוג של אנשים המוגדר על ידי הקף העסקה שלשמה הכין את חוות הדעת, שוב בתנאי כי התכוון שכל מי ששייך לסוג זה הסתמך עליה. למשל, לא מן הנמנע להטיל חובה כזאת על רואה-

האם זויפה חתימתו של המבוטח בטופס שינוי המוטבים? (המשך מעמוד 6)

מתבקשים על ידו. נקבע, כי במקרה זה סתתה כלל מרמת הזהירות הסבירה, לא הוכיחה שנקטה אמצעים סבירים כלשהם כדי לוודא את זהות החותם ולא הוכיחה שהעבירה הנחיות בנושא זה לסוכני הביטוח הפועלים כשלוחיה. התביעה התקבלה ובית המשפט קבע כי ישולם לתובעים סך של 500,000 ₪.

* עד למועד כתיבת שורות אלו לא ידוע אם הוגש ערעור לבית המשפט המחוזי.

בית המשפט הדגיש, כי היעדר האות "ש" בחתימה שעל טופס שינוי המוטבים ניכר ובוולט לעין, גם למי שאינו איש מקצוע והוסיף, כי הזוג ישראלי לא הגיש חוות דעת מומחה אשר תסתור את קביעתו של המומחה מטעם התובעים. לכן נקבע, כי הזוג ישראלי לא הצליח להוכיח שמעמד חתימת טופס שינוי המוטבים אכן התקיים בנוכחותו של המנוח.

צוין, כי על חברת ביטוח לבצע שינויים בביטוח החיים של מבוטח, רק לאחר שהיא מוודאת שהשינויים אכן

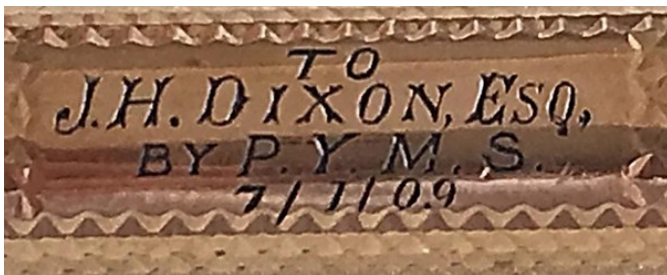
על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד

על עטי LeBoeuf

חברת LeBoeuf הייתה הראשונה בשוק כלי הכתיבה (1918, ויש המאחרים בשנתיים) לעשות שימוש בצלולואיד צבעוני מרהיב ביופיו. אולם זו, למרות איכותם הגבוהה של מוצריה, לא הצליחה לבסס את מעמדה בשוק כלי הכתיבה בארה"ב, וסופה שקרסה בשנת 1933 (וקמה מחדש תחת בעלות אחרת). נראה שהסיבה לכך הייתה התמקדותה בשיוק אזורי בארה"ב, ולא כלל-ארצי, וכן בבעיות שליטה וניהול.

חברת Sheaffer, שהייתה שנייה לה באימוץ הצלולואיד הצבעוני (1924), גם אם בשיטת עיבוד שונה של החומר, כבשה אתו את השוק.

בנוסף לצלולואיד הצבעוני, הצטיינו עטי ה-LeBoeuf בעמידות רבה, עקב מבנה ששילב שרוול מתכת פנימי עם שרוול צלולואיד חיצוני.

הקדשה מיום 7/1/1909 על עט Swan.
שי מכובד מפירמת עורכי דין אנגלית (?)

ב"פינת התרבות" נביא בפניכם הפעם את מאמרו של אורי על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד:

על זיהוי הבעלים או המעניק של כלי כתיבה

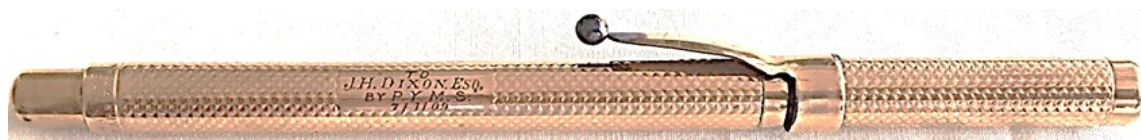
בשנה האחרונה בקרתי לענייני פעמיים בעיר שטוקהולם, ושוטטתי בשוק הפשפשים הגדול, והלא מרשים, שלה (אל דאגה, התרשמתי מדברים אחרים אצלם). כלי כתיבה ישנים? כמעט לא מצאתי. ההסבר שקבלתי היה שלשוודים חשובה המורשת המשפחתית, ואלה לא ימהרו למכור את חפצי אבותיהם.

לאמריקאים גישה שונה: לפעמים חפץ הוא רק חפץ, ואם אין להם עניין בו, ימכרו אותו. ראשית, הדבר יניב להם הכנסה כספית, ושנית, סיבה מנחמת – הפריט ימצא "בית טוב".

אחד מתחומי העניין של אספני כלי כתיבה ישנים הוא התחקות אחר מקורם של פריטים. לשם כך יעזרו אלה לרוב בשמות ובתאריכים החרוטים עליהם.

אולם, יש גם זיהוי הבעלים המקורי של כלי הכתיבה יהיה חיצוני, מבלי שעליו חרוטים פרטים המאשרים זאת, ועלינו להסתמך על עדויות שמיעה, שאינן תמיד אמינות.

הפעם אספר על סט כלי כתיבה שיוצר בתחילת שנות ה-30 של המאה הקודמת, אותו רכשתי מבעליו האמריקאי, ובמידע חיצוני ואמין עליו.

עט ה-Swan (נושא ההקדשה) במלוא הדרו. עליו מצוין פטנט משנת 1890. בתחילת המאה ה-20, תפס היה רק אופציה

עט Caran D'Ache שוויצרי, ועליו חרוט שם מעניקו - אדם חוסיין. על התפס - סמל מדינת עירק בשנים 1965 - 2004

על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד (המשך מעמוד קודם)

על רכישת סט העטים

סט של עטי LeBoeuf הוצע באינטרנט למכירה, תוך הזמנה להציע הצעות מתחת למחיר המבוקש. נכנסתי עם המוכר למו"מ עקר, עד שהרפיתי.

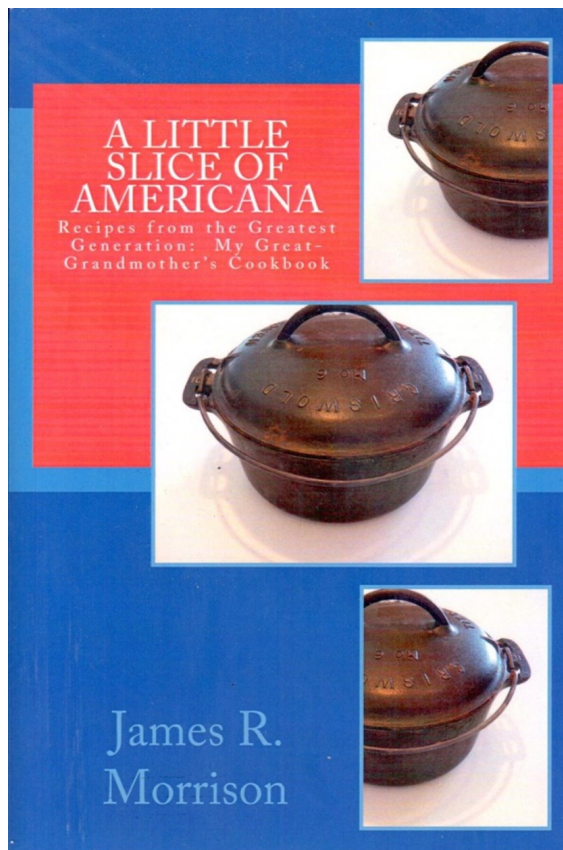
שלא כמקובל, פנה אלי שוב המוכר וביקש כי "נתכנס" למחיר שיהיה מקובל על שנינו. לאחר "סיבוב" נוסף הגענו להסכמה, כאשר שנינו לא מרוצים מהתוצאה (הוא, משום שציפה להשיג מחיר גבוה יותר לפריט אשר לו, מבחינתו, גם ערך סנטימנטלי, ואני משום ש...).

הסט היה שייך לסבתא-רבתיא שלו, שעם פטירתה נארזו חפציה, ונשלחו למשפחה בדרום בקליפורניה, שם הונחו במוסך. עשרות שנים לא נפתחו הקופסאות, עד שהנין ביקש לבחון מה הן מכילות.

בין היתר נמצאו בהן קופסת עטים שלה, וכן מתכונים שנרשמו בכתב יד.

הנין הוציא לאור את ספר המתכונים של הסבתא-רבתיא. לסט שרכשתי, הוא צרף, כ"בונוס", עותק של הספר, וציין בפניי שאפשר ואת המתכונים רשמה הסבתא-רבתיא בעט הנובע אותו רכשתי.

אביא, בתרגום חופשי, את הקדמת הנין לספר הבישול:

כריכת הספר

"ספר בישול זה מכיל מתכונים רבים שסבתא-רבתיא שלי, רות לאונרד, בשלה והגישה למשפחתה כאשר התגוררה בפרנקפורט, מחוז קלינטון, אינדיאנה. היא ליקטה אותם במסעותיה בארה"ב ובקנדה, בתחילת-עד אמצע המאה העשרים. רות נולדה באמצע שנות ה-90 של המאה ה-19. היא נישאה לסבא-רבא שלי, רודני לאונרד, והפכה לאם חורגת לסבי, ג'יימס לאונרד. זו חזתה בהפצעת המאה ה-20, חוותה הקמתן של שלוש חברות אמריקאיות מובילות לייצור כלי רכב (פורד, שבי ודודג'), שתי מלחמות עולם, חקיקת איסור על משקאות אלכוהוליים, וביטולה.

הסט הכולל עט נובע לאישה (לעט לאישה טבעת עליונה במקום תפס) וכן עיפרון. שניהם מצלולואיד צבעוני מרהיב

על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד (המשך מעמוד קודם)

מתכונים מהקופסה

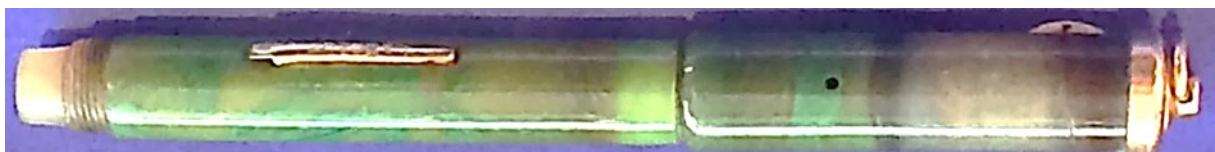
אמריקאיות קלאסיות, במנות אזוריות, ובמתכונים ומזון משובחים מימיים עברו. אתם מוזמנים למטבחה של סבתא-רבתא שלי. מי ייתן ותיהנו מהמתכונים, אותם תחלקו עם בני משפחתכם".

קופסת העטים

העט הנובע במצב פתוח ונכון למילוי בדיו. שיטת המילוי היא Sleeve Filler, שאומצה על ידי החברה בשנת 1930

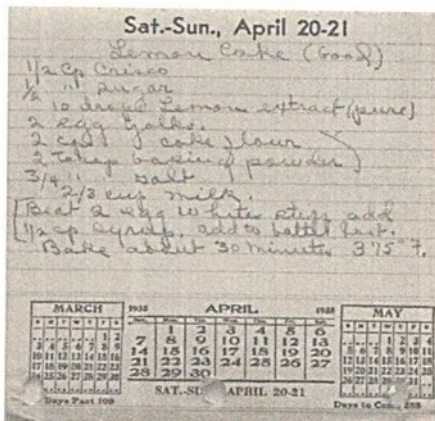
עט LeBoeuf לאישה, שנות ה-20. מעטי הצלולואיד הצבעוני הראשונים

על סט עטים, על סבתא רבתא של המוכר, על ספר מתכונים ועוד (המשך מעמוד קודם)

Lemon Cake

- ✓ ½ Cup Crisco
- ✓ ½ Cup Sugar
- ✓ 10 Drops Lemon Extract
- ✓ 2 Egg Yolks
- ✓ 2 Cups Cake Flour
- ✓ 2 Teaspoons Baking Powder
- ✓ ¾ Teaspoon Salt
- ✓ 2/3 Cup Milk
- ✓ 2 Egg Whites
- ✓ ½ Cup Corn Syrup

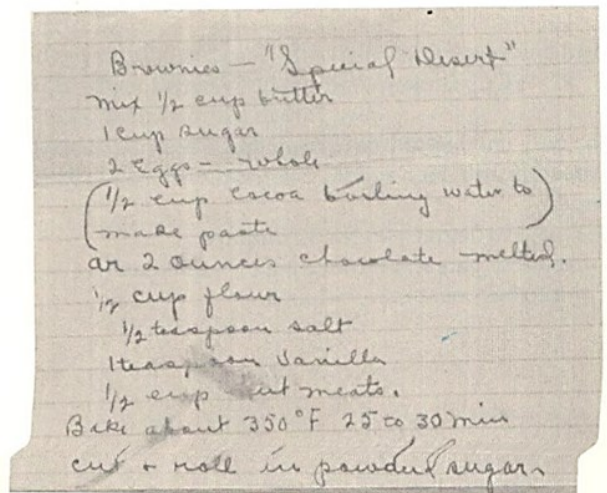
- Cream the Crisco and sugar together.
- Add lemon extract, egg yolks, flour, baking powder, salt and milk; mix well.
- Beat egg whites until stiff; add corn syrup.
- Add egg white mixture to batter last.
- Bake about 30 minutes in 375 degree (F) oven.

Brownies

- ✓ ½ Cup Butter
- ✓ 1 Cup Sugar
- ✓ 2 Eggs, Whole
- ✓ ½ Cup Cocoa Mixed with Boiling Water to Make a Paste or 2 Ounces Melted Chocolate
- ✓ ½ Cup Flour
- ✓ ½ Teaspoon Salt
- ✓ 1 Teaspoon Vanilla
- ✓ ½ Cup Nut Meats
- ✓ Powdered Sugar

- Mix together all ingredients.
- Bake in 350 degree (F) oven for 25-30 minutes.
- Cut and roll in powdered sugar.

מתכון מהספר לעוגת לימון, על דף יומן משנת 1935

מתכון מהספר ל"חומיות". האם זה נכתב בעט ה- LeBoeuf?